MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO

Seduta tat-12 ta' Ottubru, 2007

Citazzjoni Numru. 851/2001/1

Avukat Dottor Louis Galea

Versus

Glenn Bedingfield

Din il-kawża hija dwar libell famuż.
Iċ-ċitazzjoni tgħid illi l-konvenut huwa l-awtur tal-ktieb li jismu *Il-Ħbieb tal-Ħbieb*. F'paġni 40, 42 u 45 ta' dan il-ktieb jissemma l-attur f'kuntest ta' traffikar ta' drogi u ta' persuni mdaħħla fit-traffikar tad-droga, u b'hekk ġew attribwiti lill-attur fatti determinati li huma foloz u jagħtuh malafama, jesponuh għar-ridikolu u għad-disprezz tal-pubbliku, u jaggravaw l-integrità u r-reputazzjoni tiegħu. L-attur għalhekk, bħala l-parti malafamata u danneġġjata, għandu l-jedd għad-danni li jaħseb għalihom l-art. 28 ta' l-Att dwar l-Istampa [Kap. 248], u qiegħed issa jitlob illi l-qorti:

1. tgħid illi l-pubblikazzjoni fuq imsemmija hija libelluża u malafamanti għalih, u tesponih għar-ridikolu u għad-disprezz tal-pubbliku; u
2. tikkundanna lill-konvenut iħallas lill-attur dik is-somma li tgħid il-qorti u li ma tkunx aktar minn ħamest elef lira (Lm5,000) bħala danni kif igħid u jrid l-art. 28 tal-Kap. 248, flimkien ma' l-ispejjeż u l-imgħaxijiet legali.

Il-konvenut ressaq dawn l-eċċezzjonijiet:

1. il-pubblikazzjoni ma hijiex libelluża fil-konfront ta' l-attur; u
2. il-partijiet tal-ktieb li dwarhom qiegħed jilmenta l-attur jikkonsistu f'rapportaġġ ġurnalistiku fidil u sħiħ dwar kwistjonijiet ta' interess pubbliku, u f'kummenti, kritika u espressjoni ta' l-opinjoni ta' l-eċċipjent dwar materja ta' interess pubbliku, permissibbli f'soċjetà demokratika, kemm taħt il-liġijiet ta' l-istampa kif ukoll taħt il-Konvenzjoni Ewropea għall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fondamentali ["il-Konvenzjoni"]

Il-konvenut ma jiċħadx illi kien hu l-awtur tal-pubblikazzjoni li dwarha saret din il-kawża.

Din il-pubblikazzjoni, fil-partijiet tagħha li dwarhom qiegħed jilmenta l-attur, hija msejsa l-aktar fuq siltiet mid-djarju ta' ċertu Ciro del Negro. F'dan id-darju del Negro jirrakkonta, fost ħwejjeġ oħra, dwar ftehim fuq negozju ta' droga li kien isir f'uffiċċju fil-Mosta li kien jinqeda bih, fost oħrajn, il-Ministru Lawrence Gatt. F'waħda mis-siltiet mill-pubblikazzjoni relevanti għall-każ tallum, f'paġna 40[1], il-konvenut igħid hekk:

Fl-Uffiċċju tal-Ministru [Lawrence Gatt] kienu jiġru ħafna affarijiet u jidher li kien isir ħafna negozju u pjaċiri għal min kien ħabib tassew. Dawl fuq dak li jiġri fil-Mosta ntefa' minn Taljan miżżewweġ Maltija li llum hu mkeċċi minn Malta, Ciro del Negro.

Id-djarju li kien iżomm dan it-Taljan fih dettalji ta' kif kien isir in-negozju tad-droga fl-uffiċċju tal-Ministru u kif din l-istess droga kienet tiddaħħal f'Malta.

… … …

Fid-djarju ta' del Negro kienu ssemmew difersi persuni, inkluż persuni li llum jiffurmaw parti mill-Kabinett

1 *Fol*. 29.

Nazzjonalista u qrabathom. Fosthom jissemma … … … Louis Galea u ħuh Joe, … … ….
… … …
Bosta mill-persuni li jissemmew ’il fuq kienu jiffrekwentaw l-uffiċċju ta’ Lawrence Gatt, skond del Negro. Skond hu f’dan l-uffiċċju kienu jiġru ħafna affarijiet strambi. Kien jisma’ wkoll kliem dwar traffikar ta’ droga.
In-notamenti fid-djarju li kien iżomm kienu kollha notamenti ta’ dak li kien sar jaf jew ta’ dak li ra f’dan l-uffiċċju.
F’paġna 42[2] hemm ritratt ta’ erba’ min-nies, fosthom l-attur u ieħor li kien instab ħati ta’ traffikar ta’ droga, u riproduzzjoni ta’ paġna mid-djarju – dik relativa għas-6 t’Ottubru [1993] – li fuqha, ħdejn il-ħin tal-ħdax ta’ filgħodu (11.00 *a.m.*), jidhru l-kliem “*Joe Galea fratello di Louis*”.
F’paġna 45[3] il-konvenut ikompli jgħid illi l-Ministru Lawrence Gatt kien irriżenja u illi l-Prim’Ministru ta’ dak iż-żmien kien aċċetta r-riżenja tiegħu. Ikompli hekk:
Ir-raġuni li kienet wasslet għar-riżenja ta’ Gatt kien impjieg ta’ xi ħadd jiġi minnu fis-Segretarjat tiegħu, iżda fil-kuriduri tad-Dar Ċentrali f’Tal Pietà kienu qed igħidu li Fenech Adami aċċetta r-riżenja ta’ Gatt proprju minħabba dak li kien għaddej fl-uffiċċju tiegħu.
Iżda jekk Fenech Adami kien konsapevoli ta’ dak li kien għaddej fl-uffiċċju tal-Ministru fil-Mosta, ifisser li kien jaf ħafna aktar affarijiet.
… … … Qatt tkellem ma’ Louis Galea dwar għaliex hu u ħuh Joe jissemmew minn Ciro del Negro? … … …
Ilkoll kienu ċaħdu li jafu lil Calleja, lil Ray Debono, lil Ciro de Negro għal naqra kienu se jispiċċaw li l-aħwa ma kinux jafu lil xulxin.
Dak li kien jiġri fl-uffiċċju ta’ Lawrence Gatt u l-persuni li ssemmew tul l-istħarriġ tal-Pulizija dwar traffikar ta’ droga jixhed li f’pajjiżna teżisti xibka ta’ persuni midħla fil-politika u fil-kriminalità li fl-aħħar snin stagħnew bl-importazzjoni tad-droga. … … …
L-attur qiegħed igħid illi dawn is-siltiet, kemm weħedhom kif ukoll fil-kuntest li fih jidhru, huma maħsuba biex lill-qarrej jagħtuh x’jaħseb illi l-attur huwa b’xi mod imdaħħal

[2] *Fol*. 30.
[3] *Fol*. 31.

fit-traffikar ta' droga u għandu x'jaqsam ma' nies li wħud minnhom kienu mistħarrġa u oħrajn ukoll misjuba ħatja ta' traffikar ta' droga. Dan jagħtih malafama għax hu b'ebda mod ma hu mdaħħal fit-taffikar tad-droga u lanqas ma għandux x'jaqsam ma' min hu mdaħħal f'dak it-traffikar.

Il-konvenut min-naħa l-oħra jgħid illi, ladarba isem l-attur jidher fid-djarju ta' del Negro fil-kuntest ta' traffikar ta' droga, mela hemm interess pubbliku li dak il-fatt ikun magħruf għax huwa meħtieġ illi l-attur, li huwa Ministru fil-Kabinett, jagħti spjegazzjoni ta' kif ismu deher f'dak il-kuntest. Ikompli jgħid illi fil-pubblikazzjoni hemm biss "rapportaġġ ġurnalistiku fidil u sħiħ dwar kwistjonijiet ta' interess pubbliku", u kummenti, kritika u espressjoni ta' opinjoni dwar materja ta' interess pubbliku, li huma permissibbli f'soċjetà demokratika, kemm taħt il-liġijiet ta' l-istampa kif ukoll taħt il-Konvenzjoni.

Il-konvenut jistrieh ukoll fuq il-jedd ta' espressjoni ħielsa, mħares taħt l-art. 10 tal-Konvenzjoni, u jfisser kif, fit-tensjoni bejn dak il-jedd u l-jedd għall-fama u għall-ħarsien tar-reputazzjoni, il-liġi, kif interpretata kemm mill-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem u kif ukoll mill-qrati ta' dawn il-Gżejjer, qiegħda xxaqleb dejjem aktar lejn il-ħarsien tal-jedd ta' espressjoni ħielsa, u qiegħda twessa' dejjem aktar dak il-jedd, aktar u aktar fejn l-espressjoni tkun dwar materja ta' interess pubbliku fejn il-persuni li jkollhom x'jaqsmu jkunu figuri pubbliċi. Fin-nota ta' osservazzjonijiet tiegħu jkompli jgħid hekk:

It-tema ċentrali fir-rigward tal-libertà ta' l-espressjoni hija li kwalunkwe interferenza jew restrizzjoni fid-dritt tal-libertà ta' l-espressjoni (speċjalment fil-qasam ġurnalistiku) trid tkun meħtieġa f'soċjetà demokratika; trid tkun awtorizzata b'liġi; trid tkun magħmula għal skop leġittimu; u r-restrizzjoni trid tkun proporzjonata għall-iskop leġittimu li jrid jintlaħaq.

Il-Qorti Ewropea tagħti importanza lir-rwol tal-ġurnaliżmu u l-*media*, partikolarment fil-qafas tal-libertà ta' l-espressjoni. Din l-importanza ġiet spjegata mill-Qorti Ewropea f'diversi sentenzi bħal The Observer and Guardian *v.* United Kingdom (ECHR 26.11.1991).

Fis-sentenzi tagħha l-Qorti Ewropea enfasizzat ir-rwol ewlieni tal-ġurnalist f'soċjetà demokratika, u l-importanza li dan jitħalla jwassal l-informazzjoni liċ-ċittadin bl-aktar mod

ampju. Il-ġurnalist m'għandux xi drittijiet aktar minn ċittadin normali, iżda ġie rikonoxxjut li fil-mansjoni tiegħu li jwassal informazzjoni lill-pubbliku, partikolarment fejn din tittratta materja ta' importanza pubblika jew persuni pubbliċi b'mod partikolari fil-qasam politiku, ir-rwol tal-ġurnaliżmu huwa ċentrali fit-tmexxija u l-ħarsien tas-soċjetà demokratika (ara Goodwin *v.* United Kingdom: ECHR 27.3.1996). Huwa biss ċittadin informat li jista' jagħmel ġudizzju ħieles u jeżerċita b'mod effettiv il-libertajiet u d-drittijiet tiegħu.

Dan huwa minnu, u huwa minnu wkoll illi fl-interess ta' l-istess legalità huwa essenzjali illi min għandu d-dmir li li jwassal l-informazzjoni lill-poplu jkollu libertà ampja li jagħmel dan bla biża' ta' riperkussjonijiet kontra tiegħu talli jkun qeda sew id-dmir tiegħu. Dan iżda ma huwiex ċertifikat ta' immunità, u ma jeħlisx mid-dmirijiet ta' ġurnaliżmu onest u responsabbli.

Fost id-dmirijiet ta' ġurnaliżmu responsabbli hemm dak li jwassal il-verità, u mhux skorrettezzi jew *suggestio falsi*. Dan id-dmir kien imfisser hekk mill-Qorti Ewropea *in re* Bladet Tromsø u Stensaas *v.* in-Norveġja[4]:

1. One factor of particular importance for the Court's determination in the present case is the essential function the press fulfils in a democratic society. Although the press must not overstep certain bounds, in particular in respect of the reputation and rights of others and the need to prevent the disclosure of confidential information, its duty is nevertheless to impart – in a manner consistent with its obligations and responsibilities – information and ideas on all matters of public interest. … … … In addition, the Court is mindful of the fact that journalistic freedom also covers possible recourse to a degree of exaggeration, or even provocation. … … … In cases such as the present one the national margin of appreciation is circumscribed by the interest of democratic society in enabling the press to exercise its vital role of "public watchdog" in imparting information of serious public concern. … … …

… … …

---

4 20 ta' Mejju 1999.

2. Article 10 of the Convention does not, however, guarantee a wholly unrestricted freedom of expression even with respect to press coverage of matters of serious public concern. Under the terms of paragraph 2 of the Article the exercise of this freedom carries with it "duties and responsibilities", which also apply to the press. … … … By reason of the "duties and responsibilities" inherent in the exercise of the freedom of expression, the safeguard afforded by Article 10 to journalists in relation to reporting on issues of general interest is subject to the proviso that they are acting in good faith in order to provide accurate and reliable information in accordance with the ethics of journalism.

Jista' jingħad illi fil-każ tallum il-konvenut kien "*acting in good faith in order to provide accurate and reliable information in accordance with the ethics of journalism*"? Fil-fehma tal-qorti, it-tweġiba ma tistax ma tkunx le: il-kitba turi bl-aktar mod ċar illi l-konvenut kellu *animus iniuriandi*, u illi l-ħsieb tiegħu kien mhux li jagħti tagħrif fattwali b'mod li jħalli lill-qarrej jasal għall-konklużjoni tiegħu iżda li kemm jista' jkun iħammeġ lill-attur.

Il-konvenut jitlaq mill-premessa illi l-attur jissemma fid-djarju ta' Ciro del Negro, u dan igħidu fl-istess kuntest li fih isemmi persuni oħrajn li wkoll jissemmew fid-djarju u li huma mċappsa bi kriminalità. Din il-premessa, iżda, hija falza. L-attur ma jissemmiex fid-djarju; jisemma biss ħuh – "*Joe Galea fratello di Louis*" – u l-isem ta' l-attur jissemma minn del Negro biss biex ikun magħruf min hu ħuh, u mhux biex igħid illi l-attur kien wieħed minn dawk li kienu jkunu fl-uffiċċju tal-Mosta.

Il-konvenut kellu kull jedd u kull interess li jsemmi lil Joe Galea u jgħid illi dan huwa ħu l-attur; kellu wkoll jedd illi jistaqsi jekk l-attur jafx ma' min jagħmilha ħuh u wkoll jekk hux qiegħed jabbuża mill-pożizzjoni tiegħu biex iħares lil ħuh minn stħarriġ mill-pulizija. Il-konvenut, iżda, ma jagħmilx hekk. Igħid illi l-attur kien fost il-persuni li ssemmew li kienu jkunu fl-uffiċċju tal-Mosta – fatt li ma hux veru, għax fid-djarju l-attur ma jissemmiex li kien ikun fl-uffiċċju tal-Mosta – fejn "kienu jiġru ħafna affarijiet strambi" u fejn del Negro "kien jisma' wkoll kliem dwar traffikar ta' droga". Din hija *suggestio falsi* mill-aktar serja, u tkompli tissaħħaħ meta ritratt ta' wiċċ l-attur jidher,

flimkien ma’ dak ta’ persun oħra li nstabet ħatja ta’ traffikar ta’ droga, biswit risproduzzjoni ta’ paġna mid-djarju, bħallikieku l-attur huwa wieħed mill-persuni li jissemmew fid-djarju u li kellhom x’jaqsmu ma’ dak li kien qed jiġri meta mhux biss ma nġiebet imqar l-iċken prova li l-attur huwa b’xi mod imdaħħal fit-traffikar tad-driga iżda wkoll lanqas del Negro ma jagħmel din l-allegazzjoni.

Effettivament il-konvenut qiegħed igħid illi del Negro semma bosta persuni “inkluż persuni li llum jiffurmaw parti mill-Kabinett Nazzjonalista”, fosthom l-attur, li kienu jiffrekwentaw uffiċċju fil-Mosta fejn del Negro kien jisma’ kliem dwar “kif kien isir in-negozju tad-droga”. Dan, iżda, ma hu minnu xejn għax del Negro mkien ma jgħid illi kien jara lill-attur f’dak l-uffiċċju.

Sewwa għalhekk igħid l-attur illi ismu ddaħħal f’din l-istorja fuq premessa falza. Il-konvenut, wara li ħoloq din il-ħolqa falza bejn l-attur u l-allegazzjonijiet ta’ del Negro, kompla jibni fuqha u jpinġi stampa li min jaraha jitwassal biex jaħseb illi del Negro kien allega illi l-attur huwa mdaħħal fit-traffikar tad-droga. Dan mhux talli ma huwiex “rapportaġġ ġurnalistiku fidil u sħiħ”, u ma huwiex ġurnaliżmu onest u responsabbli iżda huwa prova ċara ta’ ħażen maħsub mhux biex iwassal tagħrif ta’ interess pubbliku iżda biex iħammeġ lill-attur.

Il-qorti għalhekk issib illi l-konvenut tassew ta malafama lill-attur billi attribwixxa lilu fatti determinati li huma foloz bil-ħsieb li jesponih għad-disprezz u l-istmellija tal-pubbliku.

Ngħaddu issa għal-likwidazzjoni tad-danni.

Il-ħażen li bih mexa l-konvenut, li kellu biss il-ħsieb li jħammeġ lill-attur u xejn aktar, u s-serjetà ta’ l-allegazzjonijiet magħmula kontra l-attur, għandhom iwasslu għal-likwidazzjoni li tkun eqreb tal-massimu milli tal-minimu. Li jista’ jtaffi d-danni huwa biss il-fatt illi l-pubblikazzjoni, għalkemm bi pretensjoni ta’ “ġurnaliżmu investigattiv”, hija b’mod trasparenti kitba ta’ politika partiġjana, u għalhekk min jaqraha jaf li għandu jieħu dak li jsib fiha *cum grano salis*.

Wara li qieset dawn il-fatturi kollha, il-qorti tillikwida d-danni fis-somma ta’ elfejn u ħames mitt lira (Lm2,500).

Il-qorti għalhekk taqta’ l-kawża billi, wara li tiċħad l-eċċezzjonijiet tal-konvenut, tilqa’ t-talbiet ta’ l-attur: tgħid

illi l-konvenut ta malafama lill-attur bil-pubblikazzjoni *Il-Ħbieb tal-Ħbieb*, tillikwida d-danni li ġarrab l-attur għall-malafama fis-somma ta' elfejn u ħames mitt lira (Lm2,500), u tikkundanna lill-konvenut iħallas lill-attur id-danni hekk likwidati, flimkien ma' l-imgħax u l-ispejjeż mitluba fiċ-ċitazzjoni.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------